

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accomodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam abundè
suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

Dominica Secvnda Adventvs. Extremi iudicii memoriam semper habendam
esse.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56277)

Ad hoc potro gratiam nobis elargire, o summe Deus, quam vnice à te petimus, & obnixè contendimus, ne cum semel perfecte cognouerimus quid ipsa mors sit, amplius nos illa percellat, at vt totos nos eidem offeramus. Sed imitemur potius sanctos illos viros, qui eandem vitæ huic fragili ac fugaci anteposuerunt: & quoniam bonum ex seipso desiderabile & amabile est, eam nos velut summum bonum, quo nullum scilicet maius homini potest contingere, desideremus. Atque ideo gratiam nobis concede Pater, vt de illa non nisi quam optime semper loquamur, eaque, quam nulla nisi ratione velut inimicam habemus, instar fidelissimæ & carissimæ amicæ diligamus: agit enim illa nobiscum, non secus ac fidelis amicus cum amico: ille namque dum videt amicum integras noctes ludendo insumere, & in lusu esse infelicissimū, lumen extinguit, vt ita & ludentis impetum sistat, & eius salutem ac rebus consulat. Non secus & mors: illa enim, dum nos lasciuientes videt, ac noctes & dies in mundi huius vanitatibus confectandis, velut in ludo quodam, insumentes, quamdiu nimirum vitæ huius lumen lucet, & ipsi ab eodē auelli nequeamus, ita vt & tempus preciosissimum, & animam vna cum corpore perditum eamus; vitæ nostræ lumen extinguit, mortis tenebras immittit, quo ita & à ludo auocet, & effrenem petulantiam celsum sistat. O amica sincerissima! hoc scilicet est veræ amicitie signum, & genuini amoris argumentum. Tu vero præsta Domine, vt hanc eius naturam agnoscamus, agnoscentes ab ea non abhorreamus, non abhorrentes cygnorum more læti & hilares hinc discedamus: quo ita ex hac vita in alteram transmigremus, in qua vera hominis felicitas & æterna beatitudo inuenitur: qua potiri nos faciat Pater, & Filius, & Spiritus
S. Amen.

DE EXTREMO IUDICIO.
DOMINICA SECUNDA
ADVENTVS.

Extremi iudicii memoriam semper
habendam esse.

Partitio.

- I. Memoria iudicii semper fuit inculcata.
- II. Per se perquam est necessaria.
- III. Mundus huic memoria relictatur.
- IV. Memorari iudicium est perutile.

Memorare nouissima tua, & maxime
extremi diem iudicii, & in æternum
non peccabis. Eccles. 7.

FIGURA.

SVmmus ille Legislatoꝝ Deus, cū legis suæ Exod. 19.
tabulas tradere, populoq; Iudaico easdem promulgare constitisset, voluit Moſem in montem Sinai ascendere, quo facto, mox boare cœpere tonitrua, emicare fulgura, nubes agglomerari & condensari, ac buccinarum clangor circumquaque perſtrepere; idque tanto fragore ac vehementia, vt qui in castris ad montis radicem essent, tremere, pauerent, ac tantum non exanimarentur. Quis hæc audiens non obstupeſcat, Deum, priusquam legem ferret, fulgura & tonitrua emisſe? sed definite mirari. Nouerat enim inspector ille cordium Deus innatam populi huius contumaciam, & nimiam ad præuaricandum propensionem: quo eos igitur perterritificeret, seque metuendum redderet, legisque simul obseruantiam edoceret; ignes, clangores, terrores præmisit, intentans nimirum supplicia antequam offenderent, & vna cum transgressione legis, pœnas transgressoribus subeundas proponens. O myſterium & figuram! Bene quidem hæc: sed hinc etiam discere possumus, eundem ipsum Deum, postquam suam nobis legem, non quidem per alium, sed per seipsum attulit; cum sciat, quam natura ad malum legisq; suæ violationem propensissimus; sæpenuero nobis de
terribi-

terribili iudicii die verba facere, vt scilicet eius mentibus nostris memoriam profunde inculpat, atque eum semper ob oculos habeamus, velut diem omnium dierum terribilissimum; diem quo calum fulgura & coruscationes ejaculabitur, tonitrua terram quassabunt, & totus orbis quaqua patet, eiulabit & planget: quo hac nobis ratione eisdem terrorem incuteret, suam nobis iustitiam ostenderet, legumque nos suarum redderet obseruantissimos. Nouit ipse namque horrenda huius diei memoriam ad plenam legis obseruationem sufficere & omnem aduersus diuinam maiestatem, eiusque honorem ac gloriam conspirationem tollere. Hæc sunt quæ hodierna vobis die nuntio, licet tristitia & horrenda, quæque omnibus audientibus terrorem incussura sunt. Vt porro eadem pro dignitate vobis recensere, & materiam, qua par est, oratione describere valeam, ad solitum nostrum asyllum, Spiritum Sanctum nempe, confugiamus, qui vires & robur suggerat, atque intemerata Virginis Mariæ suffragia, vt hæc fecimus, postulemus.

AUE MARIA.

Apoc. 14. Nouus ille Trismegistus Ioannes, Apostolus simul & Euangelista, nec minor Propheta, inter cæteros, quas in Pathmos insula (in quam iussu Domitiani Imp. relegatus erat) vidit visiones & reuelationes, vidisse se proficitur Angelum per cælos volitantem, qui Euangelium æternum annuntiaret, atque alta voce inclamaret, *Timete Dominum, & date illi honorem quia venit hora iudicii eius.* Et sane hoc ipsum quod hic ab Angelo denuntiari audimus, denuntiavit olim & alius Propheta, qui vniuersis terræ incolis inclamat, quamuis non iisdem verbis; *Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & peccatis de via iusta: quia dies indignationis eius imminet, & in breui exardescet ira eius.*

Quid hoc nobis clamore insinuare vultis Angeli, Propheta, reges? quid sibi hor-

renda hæc de extremo die, de quo iudicio cœlesti volunt nuntia? Scio. Tacite hic nos admonet Deus, esse sibi quam gratissimum, si sua iudicia animo semper inculpta habeamus. Nihil enim magis ad salutem necessarium, quam iustitiæ eiusque tribunalis aliquando recordari. Hinc Vincentius Ferrerius, *Hom. 11. in* Ordinis D. Dominici, qui ex zelotissimis sculi sui concionatoribus erat, vt è vitæ actis manifesto patet, de extremo iudicio, vt plurimum, concionem instituebat: persuasum namque habebat, nihil esse aut efficacius aut ad animarum conuersionem vtilius, quam diuini iudicii memoriam perpetuo conferuare.

Eiusdem etiam opinionis fuit Gregorius Pontifex; hinc in homiliis laudat eos, qui de iudicio extremo concionem interdum instituunt; *Ille, inquit, in sancta ecclesia doctus predicatur existet, qui & noua scit proferre de suauitate regni, & de iusta de terrore supplicij, vt vel pena terreant, quos premia non inuitant, quibus efficere voluit, diuinorum iudiciorum memoriam iugiter nobis in animo versari debere, nec vilo vnquam tempore esse eradendam.*

Interrogatus olim vetus quidam anachoreta, in cuiusnam libri lectione esset assiduus, & quem tractatum vt plurimum manibus studium tereret; quam primum subintulit, nullum se laudabile, profus toto vitæ tempore librum legisse, quam alpherum quoddam tribus constans folijs, quorum primum esset nigrum, secundum candidum, tertium vero rubicundum: è primo se tristem & atram horam mortis legere, è secundo cœlestis beatitudinis splendorem, è tertio autem seueritatem ac rigorem extremi iudicii, & asserbat, summo se studio conatum huncce libellum firmiter animo imprimere: in quo nimirum contineretur, quod & cognitu optimum esset, ac maxime necessarium, & quo nihil vtilius in mundi huius schola disci queat.

S. Hieronymus Stridonensis, summus ille S. Hieron. Ecclesiæ Doctor, (qui discendi amore flagrans semper iuper varias Asiæ & Europæ provincias errauit, & doctissimos præceptores sibi acquirere studuit, inter quos Gregorius Nazianzenus in Cappa-

Hom. 11. in
Euang.

Anachore-

Cappadocia, S. Epiphanius in Cypro, Didimus in Ægypto) extremi iudicii scientiam plenissime etiam didicit: omni enim hora & tempore, noctu & interdium sablimum hanc Philosophiam animo volebat. Itaque de se ipso testatus est: *Sive dormiam sive comedam, sive quidquid aliud agam, semper auribus meis vox illa videtur intonare, Surgite mortui, venite ad iudicium.* Vnde manifeste apparet, sanctissimum hunc Doctorem iudicii memoriam omnibus aliis cogitationibus, & huius cognitionem, omni humanæ philosophiæ prætulisse.

Ser. 67. de tempore.

Matth. 17.

Phœnix ille doctorum Augustinus, cum probe nosset, quantum huiusce iudicii cognitio memoriaque conducere, nihil tantopere auditoribus suis, quam horrendum illum iudicii diem inculcabat; adeo ut cum verba illa Euangelij: *Cum venerit filius hominis in maiestate sua, pro throno sumpsisset, & Auditores tædio affecti peterent, quid toties eandem terram reciprocaret, & cramben plusquam decies coctam sibi manducandam apponeret, egregie respondit: Dico vobis quod ipsemet CHRISTVS summus hominum magister, suis discipulis hoc per diversas parabolas sapissime prædicavit: Quin & amplius.*

Isa. 61.

Magnus ille Propheta Isaias, qui singulari sua doctrina prudētiaque octoginta quatuor annorum spatio Iudæorum synagogam moderatus est, atque Amos, Osee; Michea; Ionæ Prophetarum æqualis fuit, cum de Messie aduentu loqueretur, ideo potissimum eum in terram a Deo patre delegandum ait, ut iudicii diem instare promulgaret. Audite verba eius: *Ad annuntiandum mansuetis misit me, ut prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostri.* Id est, Pater æternus, cuius missionem simul & processione habeo, (eiusdem namque est mittere in diuinis, cuius est producere) ad pacem hominibus annuntiandam misit me, simulque indicandum, diem iudicii præforibus esse. Vnde colligi potest, quanti momenti sit diem hunc mente animoque versare, cum ipse Dei filius, deficientibus scilicet Angelorum viribus, è summo cælo in ter-

ram descenderit, quo eum hominibus denuntiaret.

Ipsæ Apostolorum caput Petrus, totiusque Ecclesiæ Princeps aperte profiteretur, inter cetera quæ Christus hinc ad Patrem secedens discipulis mandauit, hoc vnum è præcipuis fuisse, ut nimirum hominibus diem iudicii denuntiarent, eosque ad illius memoriã iugiter conseruandam excitaret, cuius scilicet iugis recordatio magnum emolumentum, obliuio vero & neglectus non minus detrimentum allatura sit. *Præcipit nobis, inquit, prædicare populo & testificari, quia ipse est, qui constitutus est iudex viuorum & mortuorum.* Non ait, Dominum dumtaxat præcepisse ut iudicii diem prædicarent, sed etiam ut testificarentur, velut rem quæ ad salutem comprimis necessaria, atque inter præcipuos fidei articulos numeranda sit.

Plura his adnectit David, aitque Deum iudicii sui cognitionem & prædicationem adeo necessariam ducere, ut non Angelos, homines, & Apostolos modo eiusdem præcones & testes adhibeat, sed creaturarum etiam inanimatarum opera interdum utatur, quo eundem per omnia diuulgent, & imprimis opera orbium cælestium. *Et annuntiantur tali iustitiam eius: quoniam Deus iudex est.* Et sane terribilis huius iudicii memoria adeo ad salutem necessaria est, ac tanti momenti, ut Ecclesiasticus crediderit, vnicam hanc sufficere ad homines à peccatis auocandos, scelerumque filium abruptendum, idque verbis quæ toties jam produximus: *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.* Erunt hæc ipsa verba hodie mihi scopus, in quem omnia verborum meorum tela dirigentur: primo operam dabo, ut demonstrem, quam necesse sit, iudicii extremi meminisse: deinde quanta eiusdem memoria secum emolumenta trahat, quod ubi fecerimus, finem faciemus, ostendemusque, quod quemadmodum nihil iudicio est terribilius, ita quoque nihil sit, cuius nos magis ac diligentius oporteat meminisse. Quamobrem auspicemur.

Omnes profecto sancti & iusti iudiciorum diuinorum memoriam adeo necessariam

Act. 10.

Psal. 49.

Ecl. 7.

II. Quam necessariam

officium de
iudicio co-
pare.
Ieron. su-
per Matth.

Job. 9.

Job. 31.

Psal. 51.

Eccl. 8.

Psal. 103.

Psal. 118.

David Pro-
pheta diu-
na iudicia
expauit.

tiam esse iudicant, vt, quamdiu in huius
vitæ ergastulo fuerunt, aliud pene nihil an-
te oculos habuerint & propter eandem per-
petua in anxietate & sollicitudine fuerint.
Testatur idipsum Hieronymus, qui de se
confessus ait, se, quoties hunc diem in me-
moriâ reuocaret, toto corpore trepidasse.
& Job, *Verbar omnia opera meâ, sciens quia
non parceres delinquenti,* & nihil apud te fu-
turum sit impune. Vnde postea metuens &
expaulescens exclamat, *Quid faciam, cum
surrexerit ad iudicandum Deus? & cum qua-
sierit, quid respondebo illi?* Hunc angorem
præfagiens Dauid, vaticinans ait, *Vidbunt
iusti & timebunt.* Eheu: quid agent peccato-
res, cum ante horrendum illud tribunal ve-
nerint, cum viri etiam sanctissimi hoc vel
solum in animum reuocantes, ita expaue-
riant.

Salomon cum secum perpenderet, quam
necesse foret diei huius meminisse, omnes
nos, eius vt assidue recordaremur, adhorta-
tus est, *Memoro nouissimorum, & noli obliuisci,
neque enim est conuersio:* non satis ei fuit di-
xisse, vt nouissima diuinaque iudicia ante
oculos haberemus, sed voluit, ne vlllo vn-
quam tempore eadem obliuiscerentur, qua-
si maximum in eorum obliuione discrimen
situm sit, & summum in recordatione emo-
lumentum. Et quamuis terrorem eorum, vt
plurimum, memoria etiam viris sanctissi-
mis incurrat, necesse tamen est eorundem
meminisse. Ita id prædixit Psalmographus,
*Ab increpatione tua fugient, à voce tonitru tui
formidabunt.* Quin & ipse tremebat, cum
iudiciorum diuinorum recordaretur, qui-
que infractus permansit cum ante Goliadam
staret, coram hoc iudice non nisi tremens
consistebat: sic namque de se testatus est.
*Confige timore tuo carnes meas, à iudicis enim
tuis timui.* Quæ verba Basilii explicans ait,
metaphoricam hic locutionem esse, ductam
que translationem ab ijs qui clavis cruci af-
fixi sunt, & in neutramque partem, ne forte
dolor ingrauescat, mouere audent. Vnde ad
horum dolorem rex alludens ait, ita obsecro
Domine timore cor meum confige, timo-
re inquam iudiciorum tuorum, vt fixum in

Tom. 4. Bess. Aduent.

illis impostero permaneat, ne vel in latius
peccatorum, vel mundi propendeat.

S. Iohannes Damascenus, Constantinopo-
litan. Presbyter doctrina & eruditione præ-
stans, qui sub Theodosio Iunioris floruit,
egregiam in hanc rem refert historiam. Rex
quidam cum tristem & luctuosum hunc diem
semper ob oculos haberet, ac quod de eo-
dem assidue cogitaret, tetricus fieret & mo-
rosus, à fratre admoneretur, tristitiam vt
exueret, hilaritatemque assumeret, deposita-
que mentis nebula genios indulgeret. At ille
fratris vt temeritatem argueret, quantaque
eius fatuitas esset, ostenderet, buccina ma-
ne ante fratris ædes signum dari præcepit,
quod illo in regno mortis instantis erat iudi-
cium: ille signo audito mox se domo proripuit,
tremensque regem adit, à quo sibi mor-
tem denuntiatam putabat, sit ei supplex, mi-
sericordiam vitæque prolongationem implo-
rat. Quo viso rex ait, *Quid tubam times fra-
ter,* etiam si nil morte dignum commiseris &
ipse tubam iudicij DEI mei non timerem
quem toties me scio offendisse? Noli igitur
insultare ijs, qui, quod Dei iudicium semper
ante oculos habent, perpetuo in luctu ver-
santur, & in amaritudine dies suos ducunt. O
dignum principem facinus!

Non minor quoque, mea quidem senten-
tia, fuit sapientia D. Bernardi, qui diem hunc
in primis & quam maxime formidabat, per-
suasumque habebat, hunc præreliquis die-
bus formidabilem esse. Ita namque commen-
tator in Psalmum, *Qui habitat in adiutorio Ser. 8. in
altissimi,* atque ita ratiocinatur, *Quid tam pa-
uendum? quid tam plenum ætatis, & vehe-* *Psal.*
mentissima sollicitudinis excogitari potest? quam rat.
inuitandum ad stare illi tam terrifico tribunalis? & P. sal. 90.
incertum adhuc expectare sub tam districto iudi- *Serm. de pte-*
ce sententiam? O tristem nuntium! Habet & a- *mordius me-*
lia non minus terribilia alia in homilia, Quid dicit & nouis-
horribilius moriet quid iudicio terribilius nam ge- *simis.*
heena nihil potest insolerabilius cogitari, quid me-
uas, si quis ad ista non trepidat, non extimescit,
non timore concutitur?

Post Bernardum Gallum prodeat Anselm. *Lib. de mise-*
Anglus, Archiepiscopus Cantuariensis, qui *ria.*
iudicij horrorem ita describit, *Vatigue mi-*
hi angustia, hinc erunt accusantia peccata, inde

M terrens

terrens iustitia, subitus patens horridum chaos inferni, desuper iratus iudex: intus vrens conscientia, foris ardens mundus: iustus vix saluabitur, peccator sic deprehensus in quam partem se premet? constructus sibi latebo, quomodo apparebo? latere erit impossibile, apparere intolerabile. O verba etiam petras motura, & leonibus terrorem incussura! Eadem pene Bernardus libro de interiori domo capit. 38. & Hugo de S. Victore li. 3. de anima cap. 23. Ecce omnes illi sanctissimi viri iudicii terrorem perspectum habebant, sciebantq; quantum eiusdem memoria homini ad bene viuendum sit necessaria.

Fol. 40.

Et bene quidem: nonne & ipsi gentiles in superstitiosis suis sacrificiis simile quid iudicare voluisse visi sunt? Solebant enim, teste Pierio, triplicem Ioui quotannis serpentem immolare, cuius primum caput canem, secundum leonem, tertium lupum referret. Canem imprimis adhibebant, quod is præteritorum quam maxime recordetur; leonem, quod quæ ante oculos habet, egregia sustineat fortitudine: lupum autem, quod in futuris præuidendis industrius sit, & sagax.

Hinc porro innuere volebant, hominem similem interdum Deo victimam offerre debere non quidem serpentem, sed proprium cor tribus hisce cogitationibus instructum, quod nimirum præteritorum recordetur, de præsentibus anxium sit, de futuris vero, & præsertim de extremo iudicio sollicitum; itaq; nos cynolycoleontas futuros.

Erou. 22.

Aque hoc demum est vere hominem esse: sola namque præsentia cogitare, velut ea perpetua forent & aeterna, non est, mihi credere, sapientis; solum etiam præteritorum reminisci, non est viri prudentis: at ambo hæc simul mente volutare, & in futura quin etiam oculos conicere, hoc demum cordati hominis, & omnibus numeris absoluti est, ac verum sapientiæ indicium: Vnde Sapiens. *Viri mali non cogitant iudicium, qui autem inquirunt Dominum, animaduertunt omnia, & imprimis quæ futura sunt.*

Hoc nempe modo vitam instituebat Dauid rex ille sanctissimus, atque inter regia negotia, regni administrandi difficultates, iudicij diuini interdum recordabatur. Vnde cum & omnes nos sibi similes vellet, posterisque bene in omnibus se gerendi rationem præscriberet, ita Psalmum, quo id efficere conatur, exorsus est, *Audite hæc omnes gentes, Psal. 48. auribus percipite omnes qui habitatis orbem: omnes ecce ad audiendum vocat, ideoque subnectit, Quæque terrigena, & filij hominum, simul in unum diues & pauper.* Ad quid opus tam prolixo exordio: dic quæ concepisti, ô rex, totus ecce orbis ab ore tuo dependet, tuamque doctrinam expectabit: *Os meum loquetur sapientiam & meditatio cordis mei prudentiam.* Nimis tergiuersaris, tuaque præludia & prologus fastidium generant: quid enim his omnibus innuere satagis? expedit nos, & omni dubitatione solue. Aliquid profecto magni significare gestit, tam alte deducto exordio, subnectit enim: *Cur timebo in die mala?* perinde ac si dicere voluisset, ipsa extremi iudicij dies est, quæ me perterret, dies inquam, quæ omnes mortales, ac me quoque inter illos percellit: *Cur timebo in die mala?* scio quidem necesse esse, vt timeam, sed cur timeam ignoro. An quod amplum & magnificum hoc palatium deserendum sit, quod vxores & mulierum turba relinquenda, libris hisce meis valedicendum, diuitiis & amicis eedendum. *Cur timebo?* An, quod cælum terribilibus signis abundabit, virtutes cælorum mouende sint, homines percellendi, totus terrarum orbis opem & auxilium inuocaturus. Nequaquam. Sed quod ante iudicem seuerissimum me comparere necesse sit, qui de totius vitæ serie rationem sit exacturus; meque iudicaturus, atque inter reprobos, vel electos numeraturus.

Atque hoc est quod formido, hoc est, quod me perterret: tunc enim mille me peccata vallabunt, mille me crimina vrgebunt, quæ iustitiam exigent, & vindictam aduersus animam meam à summo & æquissimo iudice postulabunt. Hoc nempe denotant mox subsequencia verba, *Iniquitas calcanei mei circumdabit me,* Vere igitur hæc timenda sunt

da sunt d̄ Propheta, atq; necessario in mente habenda.

III. Peccatoris cecitas de iudicio ne minimum solliciti.
Cæterum d̄ insensate & stolide peccator, cum vides Reges, Prophetas, hominesque sanctissimos iudicium hoc semper ante oculos habuisse, eiusdem semper meminisse, ac nihil magis formidasse, an non erubescas? an non confunderis, qui nunquam eius recordaris, in actionibus illud tuis ante oculos non habes, nec minimum de eodem sollicitus es. Forsitan iura triduum, aut ad summum quadriduum, infœlix, coram horribili illius tribunali citaberis, in quo condemnatus ad inferos detruderis, perpetuis flammis & suppliciiis puniendus. Morti tamen cum ita vicinus sis, rides & lasciuus, in ipso propemodum naufragio cantas; vix vquam recordaris, esse tibi strictissimam de toto vitæ cursu rationem reddendam, nunquam iram iudicis animo voluis, nunquam penitentia peccata eluis, itaq; cum tibi propitium reddis. Sed quid? versipellis ille Satan præstigiis te suis circumuentum fascinat; omni quippe ratione conatur hanc hominum animis memoriam eradere, ac iudicij extremi reminiscenciam obliuionis tenebris inuoluere.

In Sermone quodam.

Quod insigni exemplo aptaque similitudine confirmat S. Antonius Patavinus: solent bombyces, inquit, tantopere tonitru perhorrescere, vt eius audito fragore statim emoriantur, & ipse glomus iis loco sepulchri sit. At qui eosdem alunt, quo eos ab interitu eripiant, sonitu quodam exiguo quotidie excitato ad eius maiorem fragorem excipendum assuefacere solent, ne, cum repente forsitan tonitru fragor intonuerit, confestim emoriantur. Eadem plane industria, ne dicam versutia, vtitur & aduersarius noster diabolus: quippe cum probe norit, nihil magis ad peccata in animabus suffocanda & extinguenda conducere, quam sonitum, strepitum; & diuinorum iudiciorum fragorem; omni ratione conatur eam ad mundana crepitacula, id est, ad exiguos quosdam & fractos vanitatis, inanis gloriæ, & ambitionis tinnitus, assuefacere, vt postea rei adeo necessariæ memoria amissa, etiam si diuinorum iudiciorum fragorem

ex concionatoris defonantis ore excipiant, parum aut nihil moueantur, vitamque secure sine vlla prorsus formidine traducant, & sane solent mundi huius fragores & strepitus, quibus nos diabolus assuefacit, aures nobis obtundere, ne diuinorum iudiciorum, quæ instar tonitruum reboabunt, sonitum & fragorem audire valeamus.

Tradunt historici, accolæ Nili, qui fluuius impetiosissimus est, magnaue vehementia confragolis montibus delabitur, surdastros esse, idque propter continuum aquarum magno cum impetu decurrentium auditum. Mundus hic, Auditores, non est quidam torrens, non fluuius aliquis Nilo comparandus, sed Oceanus turbulētissimus, tempestatibus obnoxius, & procellis infamis, tantisque turbijnibus agitatus, vt qui ad eum accedunt, eiusque vndis approximant, in tantum obsurdescant, vt diuinorum iudiciorum strepitus ac fragores percipere nequeant, suggessit hoc mihi Propheta Iob, qui nimiam hanc in se surditatem demiratus ait: *Super hoc exparuit cor meum, & emotum est de loco suo; & rationem addit: Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis sue. & non inuestigabitur, cum audita fuerit vox eius. Tonabit Deus in voce sua miserabiliter, qui facit magna & inscrutabilia.* O surditas incomparabilis! o confidentia nimis debili nixa fundamento!

Huc optime facit somnium, quod, vt in historia Esther legitur, hienarrabo: *Appa- Esth. 11. ruerunt voces & tumultus & tonitrua & cer. Somnium re motus, & conturbatio super terram: Ecce Mardocho duo dracones magni, paratique contra se in pra-chæi. lium. Ad quorum clamorem cuncta concitata sunt nationes, vt pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum & discriminis, tribulationis & angustia, & ingens formido super terram.* Ecce, ait Mardocheus, ad clamorem duarum duntaxat bestiarum omnes nationes, omnesq; orbis populos consternatos fuisse; & homo ad terribile diuini iudicij tonitru non consternabitur, vultum non immutabit, non expallescet, ceruices non dimitter, imo vix vquam eiusdem recordabitur? O rem deplorandam! o stuporem

porem incomparabilem ! sed expurgare, expurgare peccator, Memorare nouissima tua, diuina tonitrua formida, iudicia celestia pertimesce: nihil enim, ut a peccato præserueris, aut melius, aut magis necessarium est: deinde, nihil quoque eodem uilius quod in secunda concionis parte iam latius deducam.

IV.
Quam utile sit extremi iudicij recordari.

Num. 22.

Tantam porro utilitatem adfert iugis diuinorum iudiciorum memoria, ut nullum esse peccatorem putem, etiam peruersissimum, ac flagitiosissimum, qui vitam in melius non sit commutaturus, peccatisque ac prauis consuetudinibus ualedicturus, modo uel aliquoties eadem animo uoluerit. Si enim Ahsa Balaam, uiso Angelo strictum mucronem vibrante, perterrita progredi noluit, sed retrocessit: progredine audebit homo ratione præditus ac iudicio pollens, in cognitionum suarum semita, iudicem Deum, qui toties in Scripturis Angelus testamenti nuncupatur, obuium & ante oculos habens, stricto ense minitantiem? An non illo uiso, complanata illam quam ad perditionem ducit viam deleteret, ut angustam illam semitam, per quam ad vitam æternam iter est, ingrediatur: Audiamus, quid hac de re Vates regius scripserit:

Psal. 7.

Nisi conuersi fueritis, o insensati peccatores, a finis stupidiores, gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit illum, quam obrem crudelem hunc Angelum caute, recedite de via praua, atque omni ratione contendite, eius ne iram incurratis, & ne in vos ille defæuiat.

In Salm. fol. 245.

Huc optime quadrant insignia Balanis Regis Sicambrorum, qui teste Paradiso, nudum in iisdem effungebat enses, inque eius extremitate laqueum implexum, hac addita epigraphe: *Discite iustitiam meti*; ut hac ratione metum subditis incuteret, iustitiæque se tenacissimum ostenderet, nec quemquam impune delicto commisso habiturum. Summus ille Rex regum Deus eadem insignia, eandemque omnino epigraphen præfert: de prioribus hoc Dauidis est testimonium: *Gladium suum vibrauit, ecce enses; arcum suum tetendit: ecce laqueum & neruum, inscriptio autem hæc est: Seruite Domino in timore.* Atque

Psal. 7.

Psal. 2.

hæc quidem omnia, ut homines edoceret, esse se vindicem iustitiæ acerrimum, inque delictis castigandis nemini omnino parcere; deinde ut peccatores, eius iudiciorum metu, ac timore iustitiæ, a peccando desisterent. Adque hoc plurimum conducit, iudicij extremi recordari. Hinc Osus Episcopus Cordubensis ut Constantinopolitani Imperatoris audaciam reuideret, his eum uerbis aggressus est: *Desine quæso, & memineris Imperator, te mortem esse, reformida diem iudicij, serua te in illam diem parum, nec te misce in Ecclesiasticis.* Ecce, ut maximo Imperatori metum incutiat, atque insolentem animum intra rationis limitem reuocet, aliud remedium uir sanctus non adhibuit, quam extremum ei iudicium in mentem reuocare. Eodem argumento usus est, & B. Bernhard. ad peccatores a uitijs retrahendos: *Timo, o homo, quod in terribili iudicio ei præsentandus es, in cuius manus horrendum est morsus, incidet: Et ab eo examinandus, quam nihil latius contulerit.* Sufficere scilicet putabat ad animæ puritatem conferendam adaugendamque, diuinæ iustitiæ seueritatisque meminisse, iudicijque sibi rigorem proponere. Eiusdem opinionis fuit etiam Dauid, doctor ille Regius, qui petriactam hominum audaciam & securam illam negligentiam miratur, quod nimirum Deum, a quo se iudicandos norunt, offendere etiamnum præsumerent: *Propter quid, inquit, irritauit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requirit. & in eodem loco: inquinata sunt uia eius in omni tempore, auferuntur iudicia tua a facie eius: ubi translatio Hebraica, ac Chaldaica Paraphrasis habet *Holoy*, quod denotat, *Iudices.* Atque ita dicere uult, *Via impiorum corruptæ & abominabiles factæ sunt, tota eorum vita non nisi unum peccatum est, diuinis iudicijs oculos ocludunt, ne iudicem intueantur: quos si uel paululum aperirent, iudicemque agnoscerent, ita eos consternandos existimo, ut vitam agerent innocentissimam.* Ethnici quoque, licet à Christiana religione multum alieni, iustitiæ tamen sectatores ac scelerum vindices fuere acerrimi, atque ideo deam ultionis, quam Rhamnusiam uocabant, cuiusque Poeta meminit*

Eriget

Job. 11. Exiget at iustas vltix Rhannusia penas, rota
insidentem pingebant, que frena ac retinac-
la manu haberet: quo emblemate denota-
bant, nihil esse, quod relictus vniuersam orbis
machinam moderetur ac dirigat, meliusque
ac citius eiusdem volubilitatem sistat, quam
diuinam iustitiam & vindictam perfectam
habere, ac seclerum punctionem semper ante
oculos gerere: atque illam praesertim, quae in
caelesti illo tribunali, in quo omnia exactissi-
me examinabuntur, peragetur. Non possum,
quin vos laudem Ethnici, vobisque suffragat-
us insuper addam diuini iudicii terrorem ac
formidinem velut frenum quoddam in ore
impiorum esse; nihil quippe hoc in mundo
reperire est, quod melius animas, dum a pec-
cato transuersum abripiuntur, reducat, aut
melius intra rationis limitem contineat, si lu-
xuriari & insolere nitantur, quam metus
vindictae ac flagellorum, cruentaque iusti-
tiae praesentatio. Qui de animalibus scri-
psere, tradunt ceruas, natura pauidas ac meti-
culosas, non nisi loue tonante & caelo remu-
giente formam edere. nam ex repentino illo
fragore metus quidam nascitur, qui oculot-
os naturae meatus dilatans & extendens, for-
tum elicit, & in luminis auras producit. Ad
eundem modum peccatorum animae, quae
ceruae quaedam timidae sunt, delictorum vte-
rum ferentes, monstruosum illum formam ei-
cere non valent, sed mox vt terribile illud di-
uinorum iudiciorum tonitru percipere, me-
tu perterritae, facili negotio sarcinam illam
grauem deponunt. Huiusce allegoriae testem
habeo Dauidem: Ecce parturit in iustitiam, con-
cepit dolorem, & peperit iniquitatem: id anima
peccatis grauida facta, mox vt iudicii frago-
rem percipit, dolorem de iisdem ac contri-
tionem concepit, atque infelicem illum pra-
uaricationis abortum elicit. Huc alluisse vi-
sa est Anna Samuelis mater, cum diceret: Do-
mini formi dabit aduersarij eius, id est, peccato-
res, vitamque in melius commutabunt &
quam obrem: super eos in caelis tonabit: id quia
iudiciorum suorum tonitru superintonabit,
quo audito, vitij statim valedicent. Pharaon
non prius timuit, quam grandinem vidit, que
totam Aegyptum depasta est ac vastauit, &

ingruentia tonitrua audiuit, ac tunc primum
 perterritus & percussus fuit; & quod priora
 prodigia minime efficere potuerunt, solus to-
 nitruum fragor, & clamor ille meteorologi-
 cus praestitit; ac qui nullis antea plagis nec
 minis concuti videbatur, ferroque & mar-
 more erat durior, caelesti illo boatu mansue-
 tus factus est, & agno mitior, quique omnes
 ferro & igne delere decreuerat, tyrannidem
 exiit, iracundiam deposuit pernicitatemque
 in benignitatem commutauit. *Misitque Pha-*
raon, & vocauit Moysem & Aaron, dicens ad eos:
Peccavi etiam nunc: Dominus iustus, & ego & po-
pulus meus impij. Si tanta tonitruum commu-
naturae cursu prouenientium vis est, vt per-
nicitissimi tyranni cor aere, & saxo durius e-
mollire potuerint, diuinorum tonitruorum
terror vnus peccatoris animam non percel-
let? Speculum illud patientiae Iob, aliud ad
peccatores sui qui conuertendos argumen-
tum non adhibuit, eosque ad vitam emenda-
tionem pellicendos, quam diuina iudicia.
Hinc exclamat: Fugite a facie gladij, quoniam
vt iniquitatum gladius est, & scitote esse iudi-
cium. Satis ipse elamasti, o Iob, tua ego iam
verba vsurpabo, & peccatoribus in clamabo:
Peccatores fugite a facie gladij, & scitote esse iudi-
cium: post quod vita aut mors aeterna, neces-
sario lubeunda erit. Magnus ille Ceterum do-
ctor Paulus, Felicem, qui ex liberto Impera-
toris, totius Iudaeae Praeses factus est, ad fi-
dem Christi conuertere cum vellet, & iam ser-
monem exorsus esset de extremo iudicio lo-
cuturus, timuit Praeses & tremuit: Disputante
de iustitia & castitate, & de iudicio futuro, treme-
factus i. elix. respondit.

Quae verba Chrysostomus exponens,
 ait: *Tanta erat vis verborum eius, vt & prin-*
cipem deterrerent. Quid? gentiles audita
 iudicii mentione percelluntur, & Christia-
 ni id ipsum exsibilant? Timent sibi Princi-
 pes, & plebei non metuant, securi penitus,
 ac sine vlla anxietate. Prouinciarum Prae-
 sides cum eius mentionem fieri intelligunt,
 perhorrescunt, & rei, deque multis crimi-
 nibus accusati ne hilum curant. O vesaniam
 intolerabilem! o casum vere deploran-
 dum!

Hom super illud 1/a. c. 1. Discite bene facere.

Basilii Magni Cappadox, Magnique Gregorij, cognomento Theologi discipulus, de supremo hoc iudicio in hunc modum locutus est: *Habete in oculis terribilem diem iudicii, & habete eum pædagogū.* Scio, scio quid velit innuere. Nam quemadmodum discipulus aliquis, quamdiu coram pædagoگو est, eiusque ferulam timet, nihil indecorum, aut præter rationem audeat admittere, ita quoque peccare desinent aut saltem erubescant peccatores, quamdiu extremum iudicium præ oculis, velut pædagogum habebunt, & quamdiu rigidum illum iudicem virgam iustitiæ vibrantem sibi representabunt. Hactenus quidem de utilitate quæ ex assidua diuinorum iudiciorum meditatione nascitur: jam è contra quantum mali ex eorūdem obliuione pullulare soleat, videamus: hanc enim omnium malorum peccatorumque quæ per orbem committuntur originem & radicem appellauit Psalmista, nullamque aliam enormium, quæ sua ætate grassabantur seclerum rationem reddere potuit, quam quod homines diuinæ iustitiæ seueritatem examinisque rigorem ante oculos non haberent: verba eius hæc sunt: *Inquinata sunt via illius in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eius: quæ si interdum animo voluerent, ac cogitatione percoquerent, non tam præcipites in omnem impietatem ruerent.* In eadem sententia fuit & Daniel; nam impudicitiam & lasciuiam senum illorum iniquorum, qui Susanna matronæ honestissimæ pudicitiam violenter expugnare contendebant, coarguens, aperte testatur, nullam aliam ob causam, eos ad tantam mētis cæcitatem veliniamque prolapsos esse, quæ animū à diuinis iudiciis auertissent. *Et auerterunt sensum suum, & declinauerunt oculos suos, ut non viderent cælum, neque recordarentur iudiciorum suorum.* Quare, si decrepiti illi Penelopes sponsi interdum oculos in cælum sustulissent, iustaque quæ illic iudicantur iudicia animo voluissent; ardens illud amoris ac libidinis incendium facile exstinxissent: nec peccati fomes, qui sub æstuanti corde dudum delituerat, in eam inhonestam apertamque flammam erupisset.

Psal. 9.

Dan. 13.

Prioribus his suffragatur Propheta Iob, qui diuinam misericordiam benignitatemque magnopere prædicans, ait plurimis eam viis hominibus sese declarasse: ac præsertim, quod impio iudicij sui horrore perterreat, effrenes refrenet, insolescentes compescat, atque peccatorum deuio tramite ad veram virtutum semitam deducat. *Nunquid tenuisti concussions extremam terram, & excussisti impios ex ea?* Obscura quidem hæc & perplexa, at exposita hunc sensum efficiunt. Quam immenla, Deus bone, tua est erga homines misericordia; quam infinita bonitas! peccatores enim, qui velut extrema terræ sunt, benignitate tua conseruas, ac veluti capillis apprehensos, ne in peccatorum prærupta ac voraginem corruant, in altum libras: iudiciorum deinde tuorum horrore eosdē concutis, quo è peccatis educti ad veram vitæ emendationem sinceramque pœnitentiam festinant. Nemini autem mirum videatur, si per extrema terræ peccatores & impios intelligam: eo quod nec ad exactam rationis mensuram, nec ad prudentiæ perpendicularum, (quæ, iuxta Aristotelem, non secus ac cæteræ virtutes, semper in medio consistit; vti & vitium extrema occupat, vt Angelicus doctor ait) vitam instituant. Ad hæc nihil est à Deo remotius, quam peccatores, de quibus Psalmista locutus est, cū dixit: *Longe à peccatoribus salus.* Deus enim & peccator duæ extremitates sunt, ac duo termini à se inuicem remotissimi. Deinde elegantè extrema mundi, ac naturæ scabellum & propudium vocitantur, quod nihil peccatore vilius aut abiecius haberi possit: adeo vt quamuis dignitate reges sint ac principes, si peccato se vel minimo fœdare præsumant, totius vniuersi faces sint & periploma, & creaturæ infames quam quæ maxime, tam coram Deo & Angelis, quam hominibus. Meritissimo igitur mundi ac terræ extrema appellari queant, sed ad lineam nunc credeamus.

Quamobrem dicendum est, ingens peccatoribus è diuinorum iudiciorum memoria emolumentum nasci, eosque, statim vt illa ante oculos habere cœperint, præseruari, ne in peccata proruant; etsi adhuc, quæ humana fragi-

Iob. 38.

2. Esdr. 6. 6. 8. 9. 1. 2. q. 6. 4. 1.

Psal. 118.

fragilitas est atq; imbecillitas, in eadem prolabantur, quam primum iisdem emergere. Samson cum injuriam sibi à Philisthæis illatam vindicare constituisset, ad tempus vsque messis vindictam distulit, ac tum trecentas vulpes, sibi inuicem caudis colligatas, quas flammantibus facibus instruxit, in segetem eorum immisit, quam penitus vastauerunt. Præua vestra, ô peccatores, desideria, nefariæ vestræ cogitationes & conceptus, scelera quoque vestra, versuta quædam vulpeculæ sunt: quas si semel comprehendere potueritis, diuiniq; iudicii ignem caudis earum subnectere, fugient quamprimum; perque zizaniorum agros discurrentes, à demonibus qui hostes tui sunt, te liberabunt, atq; omnia peccata vestra, quæ veluti messis sunt, quæ ex nefanda prauarum cogitationum semente enata est, penitus succedent ac destruent.

Et profecto firmiter mihi persuadeo, exiguam ac tenuem quandam iudicii huius remissitiam, plurimum ad homines permouendos conducentem. Vnde Isaias Propheta: *Viderunt insula & timuerunt, extrema terra obstupuerunt, & appropinquauerunt & accesserunt.* Per has insulas & extrema terræ peccatores intelligit: qui, quantum terræ extremitates & poli à centro, tantum à Deo centro suo remotæ sunt, & eodem, quo de illis locutus est Propheta, modo tremunt: adeo vt præ timore ad Deum, cum eiusdem iustitiæ incidit mentio, accedere non præsumant. Eadem propemodû vaticinatur Psalmographus, audite melos, *Deus salutaris ioseph, spes omnium finium terræ, & in mari longe. Turbabitur gentes & timebunt qui habitant terminos à signis tuis.* Ex omnibus porro, quæ hæcenus dicta sunt, concludere poterimus, quam necesse sit ju-

diciorum diuinorum sæpius recordari, quantumque secum vtilitatem eorum recordatio trahat. Nemo igitur vestrum hac de re dubitet, Auditores, sed omnes luculentam illam Ecclesiastici sententiam, *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis*, in animo ac mente habeant.

Ita porro se res habet ô æterne & omnipotens Deus: neque enim fieri potest, quemquam in te peccare posse, qui tam horrendam, terribilem adeoque intolerabilem diem semper ob oculos habet: diem inquam, in qua tam stricte peccata disquirentur, disquisita mature ponderabuntur, ponderata vero seuerissime punientur. Si enim tonitrua quæ naturaliter eueniunt, tantum in homines virium habeant, vt his auditis ceruices dimittant, pallefcant, consternentur, tremant, ac toto corpore obstupescant; quid non horrendi illi boatus ac terribilia iudiciorum tuorum tonitrua in animabus facient? Quis enim credat, aliquem adeo projectæ audaciæ, ac tam saxeæ frontis futurum, vt in peccatis perseverare præsumat, si eadem vel semel audita in animum admiserit, non potius acturum peccatis valedicturus sit? Viuat igitur hæc in nobis memoria, viuat inquam, nec vllò vnquam æuo consenescat: atque illa efficiet, Domine, ne vnquâ vel leuissime offendamus, sed vt in lege tua voluntatem habentes, iudicii que tui rigorem iugiter animo versantes, à peccando abstineamus; quo hac nobis ratione patetur iter ad æternam beatitudinem consequendam: quam clargiri dignetur Pater, & Filius, & Sanctissimus Spiritus.

Amen.

FERIA